

MATTHEW
REILLY

TURNAJ

Poslání princezny
Alžběty Tudorovny

AL
press

edice

KIO KAN

edice
KIOKAN

MATTHEW
REILLY

TURNAJ

Poslání princezny
Alžběty Tudorovny

edice

Copyright © Karanadon Entertainment Pty Ltd 2013

Translation © Jan Mrlík 2016

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Osoby, instituce a organizace zmiňované v knize jsou buď dílem autorské
fikce, nebo, pokud jsou reálné, je jich užito fiktivně
a bez jakéhokoli záměru popisovat jejich skutečné chování.

Z anglického originálu The Tournament vydaného v roce 2013
nakladatelstvím Macmillan – Pan Macmillan Australia Pty Limited,
1 Market Street, Sydney přeložil Jan Mrlík
Redakční úprava Vlasta Kohoutová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2016
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7543-190-5 (pdf)

*Věnováno Cate Patersonové,
Jane Novakové a Tracey Cheethamové.*

Podle dlouho a všeobecně akceptovaného názoru se první mezinárodní šachový turnaj konal v Londýně roku 1851 a zvítězil v něm Adolf Anderssen z Německa. Sešlo se na něm šestnáct mužů z celé Evropy, aby rozhodli, kdo je nejlepším hráčem světa. (Před touto událostí se jednotliví hráči utkávali ve slavných jednorázových zápasech.)

V šachovém světě však neustále kolovaly zvěsti o turnaji, který se odehrál ještě dávno před oním londýnským, a sice v 16. století ve starobylé Konstantinopoli, nyní Istanbulu.

O této události se bohužel nezachovaly žádné záznamy, a pokud nevyjdou na světlo nějaké přijatelné důkazy o tom, že k ní skutečně došlo, zůstane i nadále pouze legendou.

Boris Ivanov, *Historie šachu*,
Advantage Press, Londýn 1972

1603 PROLOG

Moje královna je mrtvá. Má přítelkyně je mrtvá. Svět už není, jaký býval. Je teď temnější.

Nikdy jsem nepochopila, jak si v tom chaotickém světě mohla vést tak dobře. Žila v bouřlivém víru dvořanů, biskupů a vojevůdců, a přesto nesešla ze své cesty. K prosazení vytčených cílů často nasazovala své osobní kouzlo, mnohokrát se uchýlila i k prohnání, a při zřídkačných příležitostech volila také daleko přímočařejší metodu spočívající v popravě toho, kdo jí vzdoroval.

Samozřejmě předpokládala, že lidé její počínání sledují. Nepochybují, že když poslala nějakého chudáka do Toweru, bylo to nejen kvůli jeho zločinu, ale šlo také o svého druhu divadelní představení. Panovníci občas musí sáhnout k odstrašujícím příkladům.

Mnozí tvrdili, že její výjimečně bystrá mysl je výsledkem vzdělání, jehož se jí dostalo od velkého učitele Rogera Aschama. Protože jsem byla osobně svědkyní části tohoto vzdělávání, mohu dosvědčit, že co do důkladnosti nesneslo její vyučování srovnání.

Protože jsem byla dcerou jednoho ze služebníků její rodiny a byly jsme přibližně stejně staré, vyvolila si mě mladá princezna za nejbližší přítelkyni. Když jsme odrostly, zaujala jsem místo její hlavní komorné, ale jako dítě jsem se zásluhou našeho obapolného přátelství směla účastnit jejího vyučování, a tím jsem získala takovou míru vědomostí, k níž bych se jinak nikdy nedopracovala.

Když bylo Alžbětě sedm, hovořila plynne francouzsky, velmi slušně španělsky a svedla to i v latině a řečtině. V roce 1544 se jejího vyučování ujal William Grindal – ovšem pod dohledem velkého Aschama – a ona přidala na seznam ještě

italštinu a němčinu. Zatímco Grindal se věnoval každodenní výuce, Ascham jako by se stále vznášel někde v pozadí coby velký architekt jejího všeobecného vzdělávání. Zjevoval se pokaždé, když došlo na učení ve významných oborech: jazyky, matematika a dějiny, jak dávné, tak nedávné. Důrazně prosazoval prospěšnost pravidelného pobytu na čerstvém vzduchu, a na pozemcích kolem hatfieldského sídla ji dokonce zasvětil do střelby z luku.

Je nutné dodat, že mladou princeznu Alžbětu také učil hrát šachy.

Vidím ji jako dnes, když se coby třináctiletá dívka skláněla nad šachovnicí, skřítkovskou tvář posetou pihami zarámovanou do divokých červených kudrn, s očima upřenými na figurky, a snažila se přijít na nejlepší tah, který se jí nabízel, zatímco proti ní seděl Ascham, jenž se zdánlivě o partii ani nezajímal a jen ji pozoroval, jak přemýšlí.

V dětství Bess prohrála víc zápasů, než v kolika zvítězila. V královském paláci v Hatfieldu se našli takoví, kteří považovali za skandální, že Ascham může neustále porážet královskou dceru, a někdy opravdu drtivě.

Bess mi nejednou po partii šachu padla s pláčem do náručí. „Ach, Gwinny, Gwinny! Už mě zase porazil!“

„Je to krutá příšera,“ broukala jsem konejšivě.

„Ano, to tedy je.“ Ale pak se rychle vzpamatovala. „Však já ho jednou pobiju. Na to můžeš vzít jed.“ A pochopitelně se jí to také nakonec podařilo.

Pokud šlo o velkého učitele, ani ho nenapadlo, aby se omlouval za to, jak drsně proti princezně hraje, ani když Bessina guvernantka napsala králi dopis, v němž si na to stěžovala.

Když králův vyslanec na Aschama v té věci dotíral, učitel argumentoval tvrzením, že pokud člověk neprohrává, tak se nic nenaučí. Jeho posláním, říkal, je zajistit, aby se princeznička učila. Král jeho důvody přijal, a tak její porážky pokračovaly. Jako dospělá v šachové partii prohrála jen výjimečně

a na daleko nebezpečnější šachovnici svého života – ať to bylo u dvora v Londýně, nebo na širém moři proti španělské koruně – neprohrála nikdy.

Ascham tvrdil, že z šachové hry se člověk může naučit mnoha důležitým věcem: jak pochlebovat protivníkovi, stražit na něho pasti, a nepřehlédnout, když je klade on, být srdnatý, a potlačovat soupeřovu srdnatost, předstírat naivitu, zatímco se hráč naopak plně soustředí, předvídat řadu tahů předem a poučit se, že každé rozhodnutí *vždy* přináší důsledky.

Ascham učil mou mladou paní výborně.

Teď jsem se však k velkému ohromení dozvěděla, že nejlepší Aschamova lekce se neodehrála v naší malé učebně v Hertfordshiru, ale daleko od Anglie.

V posledním týdnu, kdy se zdraví mé paní valně horšilo, a zůstávala upoutána na lůžku, si mě přivolala k sobě a pak přikázala, aby všechno ostatní služebnictvo opustilo její ložnici.

„Gwinny,“ řekla, „moje milá, nejmilejší Gwinny. Světlo se kalí a blíží se konec a já bych ti ráda něco pověděla. Je to příběh, který jsem si nechávala pro sebe bezmála šedesát let.“

„Ano, Vaše Veličenstvo.“

„Říkej mi Bess, jako kdysi, když jsme byly děti.“

„Ale... ovšem. Prosím, pokračuj... Bess...“ Neřekla jsem jí tak půlku století.

Oči měla otevřené, ale upírala je kamsi daleko, mimo stěny komnaty. „Mnoho lidí se podívalo životu, jaký jsem vedla, Gwinny; královna, která se nikdy neprovdala ani neprodila následníka, žena bez vojenského výcviku, která odrazila Filipovy armády, protestantská panovnice, která vytrvale dávala popravovat katolické misionáře Ignáce z Loyoly a která nikoli jen jednou odmítla ruského cara Ivana s jeho nabídkou k sňatku. Taková žena – frigidní, stranicí se mužů, obezřetná vůči dvořanům a vyslancům, bezohledná při nakládání s nepřáteli – se ze mě stala v důsledku mnohých vlivů, ale především mě k tomu přivedl jeden zážitek, jedna zvláštní zkušenost z mládí – mluvím o cestě, kterou jsem podnikla v absolutním utajení. O té události jsem se neodvážila pově-

dět živé duši v obavě z nařčení, že jsem si to vybájila. A tenhle zážitek ti teď prozradím.“

Následující dva dny moje královna vyprávěla a já jsem poslouchala.

Připomněla mi jednu událost z mladých let, kdy na podzim roku 1546 v Hertfordshiru nečekaně propukla prudká morová nákaza a Roger Ascham odvezl Bess na tři měsíce z Hatfieldu někam pryč.

Tu dobu jsem si živě pamatovala z několika důvodů.

Především epidemie moru byla v roce 1546 obzvláště pusťošivá. U královských dětí bylo zcela běžné, že při vypuknutí obávané nemoci prchaly jinam – odvézt mladé dědice trůnu z místa, kde řádila nemoc, představovalo nejlepší způsob, jak předejít postižení královské rodové linie. Toho roku z Hertfordshiru kvapně odjelo mnoho obyvatel.

Dále je třeba vědět, že tehdejší doba byla pro Alžbětu zvláště nebezpečná. Ačkoli jedna pasáž zákona o následnictví z roku 1543 znovu navrátila Bess do nástupnické linie, měla v roce 1546, tehdy třináctiletá, až třetí pořadí v nároku na trůn. Před ní stál devítiletý nevlastní bratr Eduard a nevlastní sestra Marie, již bylo třicet. Avšak už to, že Alžběta byla vůbec na světě, představovalo hrozbu nárokům prince Eduarda i princezny Marie. Měla tedy důvody velmi reálně se obávat toho, že ji jednou za temné noci unesou a dočká se krvavého konce v Toweru – její skon by se pohodlně mohl svést na morovou ránu.

Třetí a poslední důvod se týkal víc mě samé než mé paní. Dobře si pamatuji, jak Alžběta odjížděla na východ, ale beze mě.

Místo mě s sebou vzala jinou dívku z našeho domu, čiperné starší děvče jménem Elsie Fitzgeraldová, které bylo – připouštím – daleko hezčí a světáctější než já.

Když odjely, proplakala jsem několik dní. A celý podzim jsem prožila jako osamocené ubožátko v domě příbuzných

v Sussexu, v bezpečí před morem, avšak ve stesku po královské přítelkyni.

Když má paní své vyprávění dokončila, zůstala jsem hrůzou a ohromením neschopná slova.

V letech, jež následovala po neblahém podzimku roku 1546, vytrvale tvrdila, že její tehdejší výlet proběhl bez jakýchkoli příhod a šlo jen o další z vyjížděk na kontinent, na které ji Ascham občas brával. Přestože jeli na východ údajně proto, aby zhlédli nějaký turnaj v šachu, Alžběta po návratu nikdy nemluvila o nějakém šachovém utkání a její přátelství s Elsií už nikdy nebylo takové jako dřív.

Když jsem vyslechla její líčení tehdejších událostí, pochopila jsem proč.

Ta cesta se neobešla bez zvláštních příhod, ba spíš naopak.

Ascham nejenže ji vzal velmi daleko na východ – takže se dostali až za hranice křesťanského světa, do samého srdce muslimských zemí, velkého města Konstantinopole –, ale navíc se zde stali privilegovanými účastníky velmi pozoruhodné sešlosti, o které dějiny přesto mlčí. Během této pouti Ascham vystavil budoucí královnu hrozivým nebezpečstvím.

Když skončila s líčením cesty, ulehla královna na polštář a zavřela oči. „Dlouho jsem přemýšlela, jestli mám vůbec o těch dnech někomu něco říct, ale teď už jsou všichni ostatní zúčastnění mrtví a já se k nim brzy připojím. Jestli ti to udělá radost, Gwinny, tak moje vyprávění zapiš, aby se mohli i další dozvědět, proč anglická královna dokázala jednat tak, jak jednala.“

Splnila jsem svůj úkol, poslední, jaký mi uložila, a přesně jsem zapsala její vlastní slova. Předkládám ti, milý čtenáři, úžasný příběh, plný strašných, příšerných věcí, který královna Alžběta prožila během tajné cesty v roce 1546.

1546

1. VĚŽ

V moderním šachu jsou věže prezentovány jako hrady zakotvené ve čtyřech rozích šachovnice, ale nebylo tomu tak vždy.

Anglické pojmenování šachové věže – „rook“ – pochází z perského výrazu *ruhk*, což znamená válečný vůz. Pěšci, to byli vojáci pěchoty, střelce představovali sloni, jezdci – to byla kavalerie a po okrajích šachovnice se svižně pohybovaly smrtící válečné vozy.

S ubíhajícím časem se hra v šachy rozšířila z Persie i do Evropy a šachové figurky se připodobnily společenskému rozvrstvení existujícímu ve středověké západní Evropě. Z válečného vozu se stal hrad. Nehybná a mocná figura, schopná jediným tahem překonat celou šachovnici a ovládat celé sloupce, která však pozbyla původní význam rychlého kamene.

I tak zůstává věž svým způsobem výjimečným příkladem šachové figury, jež odráží povahu středověké společnosti, neboť mnozí králové z oněch časů byli posuzováni podle síly a velkoleposti hradů, které drželi.

Tel Jackson, *Šachy ve středověku*,
W. M. Lawry & Co., Londýn 1992

*Děkuji Bohu, že jsem vskutku nadána takovými schopnostmi,
že i kdyby mě vyhnali z mé říše jen ve spodniče, dokázala
bych žít na kterémkoli místě křesťanského světa.*

KRÁLOVNA ALŽBĚTA I.

ANGLIE, ZÁŘÍ 1546

Když k londýnskému dvoru přišlo to zvláštní pozvání, žila jsem v Hatfield House v Hertfordshiru. Do Hatfieldu bylo doručeno následujícího dne s přiloženou typicky strohou zprávou od mého otce panu Aschamovi.

Jednalo se o vskutku úžasnou věc.

Použili pro ni nejvybranější papír v podobě tuhé kartičky se zlacenými okraji. Zářícím zlatým inkoustem na ní bylo (anglicky) napsáno toto:

JEHO VZNEŠENÉ VELIČENSTVO
SULEJMAN NÁDHERNÝ,
CHALÍFA SYNŮ A DCER ALLÁHOVÝCH,
SULTÁN OSMANSKÝCH ZEMÍ,
PÁN ŘÍŠÍ ŘÍMANŮ, PERŠANŮ A ARABŮ,
HRDINA VŠEHO, CO JE,
PÝCHA POSVĚCENÉ KÁBY A OSVÍCENÉ MEDINY,
VZNEŠENÉHO JERUZALÉMA A TRŮNU
EGYPTSKÉHO,
PÁN A VLÁDCE VŠEHO, CO OBHLÉDNE,
VYJADŘUJE VÁM NEJVŘELEJŠÍ POZDRAVY.

JAKO VÁŽENÝ KRÁL ANGILICKÝ JSTE ZVÁN,
ABYSTE VYSLAL SVÉHO NEJLEPŠÍHO HRÁČE
HRY ZVANÉ SHATRANJ,
LUDOS SCACORUM, ESCHECS, SCHACHSPIEL,
SCACCHI, SZACHY NEBO ŠACHY,
KTERÝ BY SE UTKAL V TURNAJI,
V NĚMŽ SE ROZHODNE
O MISTROVI ZNÁMÉHO SVĚTA.

Odfrkla jsem si. „Na velkého sultána, který je pánem a vládcem všeho, co obhlédne, je jeho mizerná angličtina politováníhodná. Ani ‚anglický‘ nedokáže pořádně napsat.“

Pan Ascham, který držel pozvánku stále v ruce, na mě pohlédl. „Skutečně? Povězte mi, Bess, vy umíte hovořit jeho řečí? Arabsky nebo turkoarabsky?“

„Víte přece, že neumím.“

„Nuže, jeho angličtina může být hodná politování, ale i tak mluví naším jazykem, zatímco vy tím jeho ne. Podle mého mu to proti vám dává značnou výhodu. Než začnete něco odsuzovat, vždycky se zamyslete a nikdy přehnaně nekritizujte toho, kdo vynaložil úsilí k něčemu, oč jste se vy ani nepokusila.“

Sice jsem se na svého učitele zamračila, ale nebylo možné ho nenávidět, i když mě takhle peskoval. Měl zkrátka své způsoby. V tom, jak chodil, jak mluvil, jak mě káral: jemné, ale pevné.

Tehdy bylo panu Rogeru Aschamovi jednatřicet, a už v těch dobách – dlouho předtím než napsal pojednání *Učitel*, které ho po smrti velmi proslavilo – patřil v Cambridgi k nejobdivovanějším učitelům klasické řečtiny a latiny.

A přece, kdybych si pro něho mohla přát něco víc, pak aby byl trochu pohlednější. Měl průměrnou postavu jen střední výšky a ve světě plném bohatých mladých výrostků, panovačných jen kvůli zděděnému majetku, s širokými rameny a tvrdými rysy, se pan Ascham zdál malý, měkký a neškodný. Mezi jakoby polekaně hledícíma hnědýma očima mu seděl bambulovitý nos a příliš velké uši skrýval pod hustými hnědými vlasy. Jednou jsem na kterémsi bále náhodou zaslechla něčí pošklebek, že jeho zdvořilé vyzvání k tanci nepřijala ani jediná z mladých dam. Když jsem to slyšela, plakala jsem pro něho. Kdyby jen ty hloupé dámy věděly, oč přicházejí...

Ale zatímco jsem nad ním kvůli tomu ronila slzy, jemu – zdálo se – to vůbec nevadilo. Víc ho zajímalo umění vyučovat a své vášni se věnoval s dravou posedlostí. Vlastně se hluboce soustředil téměř *na všechno*, co dělal, ať už to bylo cvičení lukostřelby, kterou miloval, disputace o státních otázkách, četba

nějaké knihy nebo moje vyučování. Výuka, pokud se Rogera Aschama týkalo, představovala *aktivní* a nejvznešenější ze všech snažení.

Dalo by se prostě říct, že byl tím nejzvědavějším člověkem, jakého jsem kdy poznala.

Pan Ascham se vyznal ve všemožných podivných záhadách, počínaje teoriemi o starobyklých kamenných kruzích na Saliburské pláni a konče nejnovějšími vědeckými metodami v oboru medicíny a matematiky. A pokud něco nevěděl, snažil se to napravit. Ať pan Ascham navštívil královského astronoma, králova osobního lékaře, nebo potulného mastičkáře prodávajícího zázračné elixíry, útočil na ně zasvěcenými dotazy k věci: královského astronoma se vyptával, zda tvrzení Ameriga Vespuccioho, že využíval Měsíce a Marsu k určení zeměpisné šířky, může obstát, otcova lékaře se dotazoval, proč určité rostliny vyvolávají vyrážku, a mastičkáři položil otázku, je-li si vědom, že není nic než podvodník.

Znalosti pana Aschama zahrnovaly širokou škálu předmětů, takže když ještě učil v Cambridgi, nebylo výjimkou, že ho v pracovně navštívil profesor z *jiného* oboru a konzultoval s ním věci, jež spadaly do návštěvníkovy předpokládané odbornosti.

Ve světě, kde lidé tvrdili, že našli vyšší boží moudrost v bibli, se můj milovaný učitel modlil u dvojitého oltáře znalostí a logiky. „Všechno,“ říkal mi jednou, „se děje z logické příčiny, ať je to stékání vody z kopce, nemoc nebo lidské činy. Musíme pouze ten důvod objevit. Nabývání znalostí, ryzí potěšení z odhalování věcí, je největším darem v životě.“

Jednou došlo k všeobecně známé události, kdy náhle zemřel místní chlapec, kterého občas přepadaly záchvaty, při nichž mu šla pěna z úst, a zdejší opat tvrdil, že za tím vězela posedlost d'áblem. Pan Ascham požádal, aby se mohl podívat na chlapcův mozek. Ano, na jeho mozek! Když mrtvole rozpoltili lebku, pan Ascham – jak jinak – v chlapcově mozku našel cizí bílé těleso o velikosti jablka. K této události mi později učitel řekl: „Než budeme z něčeho vinit nadpřirozené

jevy, milá Bess, musíme nejprve vyloučit všechna přirozená vysvětlení.“ Opat s ním pak rok nemluvil. Ne všichni sdíleli Aschamovo zánění pro objasňování věcí.

A pak, když jeho univerzitní kariéra dospěla k vrcholu, opustil ji a přišel, aby učil mě, teprve dítě, třetí v královské nástupnické linii. I v tom nezralém věku jsem si uvědomovala, že pan Roger Ascham má až nesmyslně vysokou kvalifikaci na to, aby vyučoval třináctileté děvče, byť šlo o princeznu. Zajímalo mě proč. Viděl ve mně snad něco, co nikdo jiný nepoznal?

V každém případě naše rozmluva o tom, že muslimský sultán píše anglicky, nebyla ničím výjimečným. Mýlila jsem se, a on měl pravdu – už zase.

Vrátili jsme se k té zvláštní pozvánce. Psalo se v ní, že turnaj proběhne za měsíc v sultánově hlavním městě, starověké Konstantinopoli.

K pozvánce byl přiložen otcův dopis adresovaný panu Aschamovi.

Aschame,

pokud vím, váš kolega, pan Gilbert Giles, byl nejlepším hráčem v Cambridgi. Mohl byste prosím zjistit, zda je tomu pořád ještě tak, a pokud ano, neprodleně ho poslat ke mně? V sázce není nic menšího než reputace corpus christianum a to vyžaduje vyslat na turnaj toho nejlepšího.

Jindřich

Mimochodem, cením si vašeho úsilí v té záležitosti s Cumberlandovým synem. Nezůstalo přehlédnuto.

Za oněch dob bylo v sázce mnohem víc než jen čest křesťanského světa: muslimský sultán ohrožoval samo křesťanství.

Jeho říše se rozkládala od Persie na východě po Alžír na jihozápadě a nedávno se rozšířila až za Dunaj. O osm let dřív, v roce 1538, sultánovo námořnictvo pod velením skvělého Barbarossy dokázalo něco předtím nemyslitelného:

porazilo u Prevezy evropskou flotilu, loďstvo „křesťanské aliance“. Takzvaná křesťanská aliance, zorganizovaná papežem Pavlem III., přišla o víc než čtyřicet lodí, bylo zajato přes 3 000 jejich vojáků a námořníků a později musela osmanskému sultánovi zaplatit 300 tisíc zlatých dukátů na válečné reparace, což zasadilo těžkou ránu evropské nadutosti.

Poté sultánova pozemní armáda dobyla uherské město Budín a stála téměř před branami Vídně. Nejbližšího evropského Sulejmanova souseda, rakouského arcivévodu Ferdinanda I. Habsburského, prý málem ranila mrtvice, jak zuřil kvůli pronikání Turků na jeho území, ale nemohl proti tomu dělat nic víc, než že poslal do terénu další špiony, aby mu hlásili pohyby muslimských vojsk. Sulejmanova říše byla dvakrát rozlehlejší než *všechny* křesťanské země dohromady a den po dni dál mohutněla.

A to ještě nepřišla řeč na samotného Sulejmana. Proslýchal se, že je to moudrý, nesmírně bystrý vladař a obratný stratég. Hovořil nejméně pěti jazyky, měl básnické vlohy a významně podporoval umění. Na rozdíl od svého úhlavního nepřítele, arcivévodu Ferdinanda, a mnohých evropských králů a královen ho navíc jeho lid miloval.

Učitel mi nejednou říkal, že zatímco se královské rody Anglie, Francie a Španělska předhánějí v tom, který je výtečnější, na východě vzchází velký stín. Pokud mu bude ponechán volný prostor, mohlo by se našim šlechtickým rodům jednou stát, že když na chvíli zapomenou na vzájemné škorpení, uvědomí si, že muslimskému vladaři platí tribut.

Druhá, nevyslovená výzva plynoucí ze zlaté pozvánky spočívala v nevyhnutelném soupeření, jež při turnaji vzejde mezi oběma náboženstvími. Stejně jako u Prevezy postaví Sulejman svého boha proti našemu – a tehdy jeho bůh vyhrál.

„Pane, je ten Gilbert Giles pořád ještě nejlepší hráč šachu v Anglii?“ zeptala jsem se.

Učitel odpověděl: „To je naprosto jisté. Stále s ním pravidelně hrávám. Porazí mě v devíti zápasech z deseti, jen velmi zřídka se mi podaří ho přechytračit.“

„To zní jako záznamy výsledků našich utkání.“

Ascham se na mě usmál. „Ano, ale mám pocit, že tyhle záznamy se brzy otočí. Naproti tomu Giles zůstane vždycky lepší než já. Ovšem tohle,“ pozvedl pozvánku, „je velmi závažné. Giles s nadšením vyhoví královu předvolání.“

Pan Giles byl skutečně nadšený.

Ascham ho poslal, aby se ohlásil u mého otce, který (zcela typicky) připravil zkoušku šachovému umu pana Gilese: zápas rovnou proti mému otci. Giles pochopitelně prohrál.

Stejně jako všichni lidé v Anglii se pan Giles zdráhal porazit krále, který kromě toho, že nechal popravít své dvě manželky (z nichž jedna byla mou matkou), dal stít Thomase Cromwella za to, že dojednal sňatek s jednou z nich. Nebylo žádným tajemstvím, že ti, kteří porazili otce při jiných hrách, skončili s hlavou nabodnutou na kůlu vztyčeném na Londýnském mostě.

Překvapilo mě tedy, že údajně poté, co v partii zvítězil, se otec rozkřičel: „Nehrajte proti mně jen na oko, Gilesi! Nepotřebuji, aby v tom zápase bojoval za Anglii a nadřazenost Krista a křesťanské víry nějaký patolízal! Potřebuji tvrdého hráče!“

Sehráli druhou partii a pan Giles mého otce porazil v devíti tazích.

Od té chvíle nabraly události spád.

Došlo k sestavení malé výpravy s povozy, koňmi a strážemi, která měla přejet napříč celým křesťanským světem.

Avšak zrovna když se pan Giles chystal odjet z Hertfordshiru, vypukla v kraji prudká morová epidemie.

Mého nevlastního bratra Eduarda, dědice trůnu, rychle odvezli pryč. Sestra Marie ho brzy následovala.

Já jsem očividně neměla takovou hodnotu jako oni: nikdo kolem nedával najevo žádnou ochotu zařadit můj odjezd z Hatfield House, a tak jsem prostě dál studovala s Elsií a s tebou, má milá přítelkyně Gwinny Stubbesová.

A pak se jednoho dne strhl povyk.

Seděly jsme v její studovně a četly si Liviovo líčení hromadné sebevraždy Židů v Masadě. Elsie, dívka o několik let starší než my, seděla v koutě u zrcadla a líně si kartáčovala vlasy. Och, vzpomínáš si na ni, Gwinny? Panebože, já ano! V sedmnácti byla Elsie dokonale krásná a pružná jako proutek, jak tomu bývá u tanečnic. Nad štíhlým pasem se jí zvedala vyzývavá ňadra a přes ramena jí spadala úžasná hříva blond vlasů. Za Elsií se otáčel každý muž, kterého mijela.

V bezstarostné sebedůvěře, která je společná všem pěkným lidem, očekávala, že samotná její krása jí získá ženicha odpovídajícího postavení, a tak nepovažovala za nutné studovat – víc času trávila před zrcadlem než nad knihami, a musím se přiznat, že jsem jí to i trošku záviděla. Já jsem musela přetrpět mnoho únavných vyučovacích hodin, a to mi v žilách kolovala královská krev. (Měla bych ještě dodat, že jsem na její ženskost také žárlila, když já sama jsem byla zosobněná nemotornost: samá kloubnatá kolena a kostnaté ruce, hrudník plochý jako chlapec, a ta příšerná změť kudrnatých vlasů červených jako jahody, kterou jsem tak nenáviděla.) Takže jsem většinu času Elsii uctívala, nadšená její elegancí, okouzlená její krásou a ohromená světáckou moudrostí sedmnáctiletého děvčete.

No a takhle jsme seděly, když jsem zaslechla ten povyk: moje guvernantka, slečna Katherine Ashleyová, ve vedlejší místnosti křičela: „To přece neuděláte, pane Aschame!“ To muselo být vážné. Jako „pana Aschama“ jej oslovovala, jen když ji rozčílil.

„Ale bude to životní příležitost, aby se poučila...“

„Je jí přece teprve *třináct let*...“

„Je to ta nejchytřejší třináctiletá hlava, jakou jsem kdy učil, a mnohem dospělejší, než odpovídá jejímu věku. Grindal souhlasí.“

„Rogere, je přece ještě dítě!“

„Král si to nemyslí. Poslyšte, zrovna minulý měsíc, když králi Jindřichovi řekli, že u ní začalo krvácení, tak prohlásil: „Jestliže je dost stará, aby začala krváčet, pak je i dost stará

na to, aby se provdala ve prospěch Anglie. Dcery přece musí být k něčemu dobré.“ „Ano, to vypadalo na slova mého otce.

„Já opravdu nevím,“ namítala slečna Katherine, „ale muslimská říše pro ni může být tuze nebezpečné místo...“

Pan Ascham ztišil hlas, ale i tak jsem ho slyšela.

„Londýn je pro ni velmi nebezpečné místo, Katy. Nadešel rozhodující čas. Králova nemoc se stále zhoršuje, takže je den ode dne výstřednější, a dvůr se rozštěpil na věrné Eduardovi a stoupence Marie. Naše Alžběta má nejslabší nárok na trůn, ale přesto pouhá její přítomnost v Anglii znamená ohrožení nároků těch dvou. Víte přece, jak často během morových epidemií záhadně umírají nepohodlní následníci ...“

Jak jsem poslouchala u dveří, tiše jsem zalapala po dechu.

Slečna Katherine dlouho mlčela.

Pan Ascham dodal: „Po cestě bude mít dobrou ochranu. Král nám přidělil jako doprovod šest svých nejlepších vojáků.“

„Mě netíží jen její tělesné bezpečí. Chtěla bych ji ochránit, i co se morálky týče. Bude potřebovat gardedámu,“ prohlásila slečna Katherine povýšeně. „Je už tak dost skandální, že by měla cestovat se dvěma svobodnými muži, jako jste vy a pan Giles, a navíc ještě s vojáky.“

„Nu a co tedy vy s Johnem?“

„No tak, nemluvte hlouposti. Já jsem už moc stará a moc tlustá, abych zvládla takovou cestu.“ Je třeba uznat, že slečna Katherine byla dosti rozložitá žena. Provdala se za laskavého Johna Ashleye teprve minulého roku v pokročilém věku čtyřiceti let (ale i tak měla ráda, když jsem ji oslovovala jako slečnu, protože, jak říkala, jí to dodávalo pocit mladosti).

„Dobře, no tak...“ vzpamatoval se pan Ascham,

„Zodpovědnou gardedámu, Rogere, provdanou či alespoň zasnoubenou. Někoho, kdo by mohl být v morálce pro Alžbětu příkladem. Rozhodně ne nějakou potrhlou couru, která bude koukat, aby se v daleké cizině někde toulala nebo po cestě laškovala s vojáky z doprovodu – počkat! Už to mám. Primrose Ponsonbyová a její manžel Llevellyn.“

Můj učitel při tom návrhu zasténal. „Tihle Ponsonbyové...“ Slečna Katherine se nedala: „Jsou vzorní křesťané, bohužel bezdětní, ale stále dychtiví králi posloužit. Pokud pojedou s vámi, Rogere, přece to trošku zmírní mou úzkost.“

„Tak dobře. Domluveno.“

A v následující chvíli oba vešli do učebny.

Pan Ascham na mě kývl. „Co byste řekla, Bess, kdybychom se vydali na dobrodružnou cestu, když už odsud stejně musíme odjet?“

„A kam, pane?“ zeptala jsem se v předstírané nevědomosti.

„Vy přesně víte kam, mladá dámo. Poslouchala jste za dveřmi.“ Usmál se. „Jestli se chcete stát vynikajícím špiónem, má milá, musíte lapat po dechu poněkud tišeji. Na šachový turnaj do Konstantinopole. Přihlížet, jak si povede pan Giles.“

Poskočila jsem si a rozesmála se. „To je báječný nápad! Mohou se mnou jet i Gwinny a Elsie? Mohly by? Prosím!“

Pan Ascham se zachmuřil a stfělil pohledem po slečně Kate. „Obávám se, že jsem už tak obešel příliš mnoho pravidel tím, že tam vezmu vás, princezničko,“ odpověděl. „Bylo by přespříliš žádat od vašich průvodců, aby zvládli vás tři, ale dvě by se snad daly udržet na uzdě. Můžete s sebou vzít jednu přítelkyni.“

Zaváhala jsem a pohlédla na své dvě kamarádky. Stála jsi tam, Gwinny, plachá, sladká a neprůbojná, jak jen je možné si pomyslet, a dívala ses na mě s tichou nadějí, zatímco Elsie celá plála vzrušením: upírala na mě oči rozšířené rozčilením a zatínala pěsti v zoufalém očekávání. Milovala romantické příběhy o elegantních princích v jiskřivých palácích. Výlet do exotického města daleko na východě by pro ni znamenal splněný sen. Upínala se na mě se vši nadějí, a to se mi líbilo.

„Vezmu tedy Elsii!“ vykřikla jsem. Elsie vypískla nadšením a vrhla se mi kolem krku. Přísahám, že když jsem se snažila vyprostit z jejího objetí, všimla jsem si, jak jsi zklamaně sklopila hlavu.

Mladí dělávají chyby. Tak to prostě je. A vzhledem k příšerným věcem, které se odehrály v Konstantinopoli, možná moje volba skutečně byla chybná.

Jedním dechem však musím říct, Gwinny, když uvážím pravé a trvalé přátelství, které jsme spolu ukovaly během našich životů, a věř mi, že královny potřebují skutečné přátele, jakási část mého já je vděčná, že k té nesprávné volbě došlo. Když jsem vybrala Elsii, ušetřila jsem tě duševních otřesů, které bys zažívala, kdybys na vlastní oči musela pozorovat události, kterých jsem já byla očitým svědkem u dvora muslimského sultána.

PUTOVÁNÍ, ŘÍJEN 1546

Hrabství Hertfordshire jsme opustili prvního října léta Páně 1546 jako malá karavana dvou vozů a šesti vojáků, kteří nás měli během cesty chránit.

Pan Ascham jel vepředu na svém milovaném válečném koni, velké klisně, jež bohužel zcela zklamala coby souborový komoň. Mému učiteli na tom nesešlo, protože ji koupil pro její mírnou povahu. Přes plece měl navlečený dlouhý luk. O lukostřelbě dokonce napsal knihu, v níž tvrdil, že každý dospělý muž v Anglii by měl mít za povinnost vycvičit se v dokonalém zacházení s lukem. Ať jel kamkoli, vždy měl na pravém palci navlečený kožený lučištnický vypouštěč a na levém předloktí chránič pro případ, že by bylo nutné urychleně střílet z luku.

Ve větším voze se mnou a s Elsií jela paní Primrose Ponsonbyová, jež i v kymácejícím se voze seděla jako dokonalá dáma se zády napřímenými a rukama úhledně složenými v klíně. Tato šestadvacetiletá žena byla vdaná, avšak bezdětná, a pobožnější než jeptiška. Kapuce jejího nebesky modrého cestovního pláště byla dokonale vyžehlená (bleděmodrá barva jejího pláště ve mně vyvolávala obraz Panny Marie a ráda bych věděla, zda to bylo jejím záměrem), na tváři měla bezchybně nanesený pudr a rty jako vždy svírala odmítavě nashpulené. Všechno jako by ji uráželo: příliš hluboký výstřih Elsiina živůtku (znamení uvolněné morálky té doby), zablácené brnění našich ozbrojených průvodců (nedostatek kázně) a pochopitelně především muslimové („bezbožní pohaní, kteří se budou smažit v pekle“). Občas mi připadalo, že se paní Ponsonbyové *líbí*, když ji něco uráží.

Elsie ji nemohla vystát. „Svatouškovská prudérka,“ mumlala, když ji paní Ponsonbyová opakovaně žádala, aby si zahalila dekolt šálem. „Víc zábavy bychom si užily, kdyby nám dělal garde sám papež Pavel.“

Manžel paní Ponsonbyové, Llevellyn – nevelký ruměný mužik, stejně pobožný jako jeho manželka, ovšem podle toho, co jsem viděla, spíš její sluha než partner – jel na oslu vedle našeho vozu. Neustále špicoval uši, aby jí mohl splnit každé přání, a snad by se samou horlivostí přerazil, aby vykonal příkazy, které pravidelně začínaly zaječením: „Llevellyne Ponsonby!“

Vzdychla jsem si. Ti dva nemohli sloužit jako zářný příklad výhod manželského stavu, a pokud šlo o jejich roli průvodců, obávala jsem se, že Elsie má naprostou pravdu.

Cestou do Doveru jsme museli projet přes Londýn. Tam se pánové Ascham a Giles krátce zastavili ve Whitehallu, aby u mého otce něco vyzvedli: nádhernou, šarlatově rudou obálku s pozlacenými okraji, podobnou té, v níž přišla sul-tánova pozvánka. Obálku uzavírala pečeť, vosková placka, v jejímž středu se vyjímal otisk otcova prstenu. Soukromý vzkaz jednoho krále druhému. Můj učitel bude mít obálku po celou cestu při sobě.

Nevěděla jsem, jaký vzkaz či vzkazy obálka skrývá. Jak jsem zjistila později, nevěděl to ani můj učitel.

* * *

Pana Aschama jsem do whitehallského paláce nedoprovázela, ačkoli bych ráda. Otce jsem vídala jenom zřídka a nikdy v ne-litostném prostředí dvora. Tyčil se někde na okraji mého ži-vota jako poněkud božská postava, kterou jsem zahlédla jen výjimečně, ale nikdy v celé úplnosti.

Jistě, hovořilo se o něm skoro každý den. Byl milovaný i obávaný, obdivovaný a děsuplný a také uctíváný a hrozivý. Mnozí tvrdili, že otec dal popravít víc lidí než kterýkoli anglický panovník před ním. Ale znali ho také jako bystrého, vzdělaného muže, zdatného v rozmanitých sportech, schopného skládat hudbu, a se zálibou v každé pěkné osobě v suk-ních, i když byl ženatý s jinou.

Když jsem se s ním směla setkat, obvykle šlo o povrchní, jakoby obchodní schůzku. Představovala jsem jakýsi vedlejší produkt jeho kralování, a ke všemu dosti otravný, protože jsem byla dcera. Něžně se ke mně zachoval snad jen při třech příležitostech, a při každé z nich jsem ho zbožňovala. Jeho poslední poznámka na mou adresu se týkala toho, že jsem „dost stará, když už jsem začala krváčet“, a šlo spíš o jakési rozhodnutí: nabyla jsem schopnosti být provdána a rodit pro Anglii, čímž jsem se naráz stala užitečnou.

Lelkovaly jsme s Elsií před palácem pod bdělým dohledem našich dvou průvodců, šesti strážců a sedmi nedávno popravených zrádců, jejichž hlavy byly nabodnuty na kůlech vztyčených nad bránou.

Z nedaleké uličky k nám dolehl řev týraného medvěda, následovaný halasem davu. Nahlédla jsem do uličky a spatřila to ubohé zvíře: na mocného medvěda připoutaného za krk řetězem ke kůlu zapuštěnému do země útočili dva mastifové, kteří z něho rvali cáry kůže, a ten chudák řval v bezmocné zúřivosti. Medvědovi se podařilo zasáhnout jednoho psa švihnutím tlapy, takže mastif se zavytím odletěl kus stranou, narazil do zdi a smrtelně zraněný se zhroutil k její patě. Jak tam ležel a umíral, vypustili místo něho dalšího psa. Dav zaječel ještě hlasitěji.

Paní Ponsonbyovou to pochopitelně znechutilo. „Domnívala jsem se, že Angličané jsou z lepšího těsta, než ukazuje tahle chátra. Pojd'te, děvčata. Nedívejte se na to.“

Při této příležitosti jsem se s ní vzácně shodla.

Po krátké zastávce ve Whitehallu jsme pokračovali v pouti do Doveru, odkud jsme se přes Kanál přeplavili do Calais.

Tam jsme se, podle doporučení pana Aschama, všichni převlékli do oděvů podstatně méně barevných než ty, v nichž jsme překonali jižní Anglii. S Elsií jsme se ustrojily do prostých pláštíků a sukni bez vyztužených spodniček (což, musím říct, nám umožnilo daleko pohodlnější pohyb). Elsie i v tak

hrubém ošacení vyhlížela andělsky, protože pod nimi neukryla ladnou křivku šíje, krásné plavé vlasy a ženskou postavu.

Paní Ponsonbyová zlostně našpulila rty, když i ji pan Ascham přiměl obléct prostý hnědý cestovní plášť. Ten modrý, říkal, se nehodil pro cestu napříč celým kontinentem – takový oděv by téměř jistě přilákal pozornost banditů. Elsie sotva dokázala skrýt potěšení, že i naše gardedáma musela změnit róbu.

Pan Ascham se na cestu oblékl způsobem, o němž si myslím, že zasluhuje podrobnější zmínky.

V Hertfordshiru vždycky nosil formální škrobený oděv gentlemana: okruží, dlouhý plášť, nabírané krátké kalhoty a na nohou punčochy. Nyní však na sebe vzal něco zásadně odlišného: dlouhé hnědé kalhoty z hrubé látky, hnědé jezdecké holínky po kolena a hnědý kabátec vyrobený z tuhé španělské kůže. Přes to si přehodil dlouhý plášť z naolejovaného černého plátna, který mu sahal skoro ke kotníkům. Na hlavu si nasadil hnědý klobouk s širokou střechou, který se zdál být nepromokavý.

Po této přeměně se můj učitel zdál daleko drsnějším chlapíkem, než jak jsem byla zvyklá. Vyhlížel spíš jako nějaký cestovatel či dobrodruh než jako učitel malé holky z Hertfordshiru.

Zdál se tvrdší, divočejší a snad i trochu říznější.

* * *

Přes Francii jsme cestovali co možná nejrychleji.

Mému otci sice náležel titul francouzského krále, avšak zdálo se, že tato skutečnost představuje pro místní obyvatele citlivé místo, a tak jsme zemí Franků projížděli inkognito a své skutečné postavení jsme maskovali do té míry, že jsme se ani na noc neuchylovali do domů královských příbuzných.

Místo toho jsme přespávali po tavernách a veřejných domech, kde to obvykle odporně, žlukle páchlo, takže to nebyla stavení vhodná ani pro psy, natož pro lidi. Při několika příleži-

tostech – na mou věru! – jsme dokonce přespali ve vozech na kraji cesty, zatímco naši strážníci u ohýnku hlídali.

U Whitehallu mě rozesmutnila zábava, které se těšili mí angličtí rodáci, ale způsoby francouzských venkovanů mě do slova ohromily, zejména jejich divoké pitky a flámy a otřesný nedostatek osobní hygieny. Muž se klidně vymočil do škarpy a pak, aniž by si umyl ruce, se chopil kuřecího stehna a dal se do jídla.

Zmínila jsem se o tom svému učiteli s dotazem, jak podobné scény mohou přispět k mé královské výchově.

„Poslyšte, Bess,“ odpovéděl. „Většina lidí ode dvora si možná myslí, že byste na anglickém trůně neměla co pohledávat, ale v otázkách následnictví je chybou nepočítat i s těmi nejvzdálenějšími příbuznými. Kdyby Eduard dostal neštovice a Marie ve svém náboženském zanícení odešla ode dvora, stane se z vás královna Anglie, Irska a Francie. A pokud by se to mělo stát, pak vaše vyučování chápu jako rozhodující moment pro to, zda budete, či nebudete *dobrou* anglickou královnou. Tuto cestu můžeme považovat za jednu z nejsnadnějších lekcí, jaké vám mohu poskytnout, protože vám stačí jen se dívat. Dívat se a poznat zvyky, chování a sklony skutečných lidí, protože král či královna vládnou právě takovým opravdovým lidem.“

Sice mě tak docela nepřesvědčil, ale řekla jsem, že to udělám.

* * *

Ať jsme na noc zůstávali kdekoli, hrával večer pan Ascham s panem Gilesem šachy. Giles obyčejně vyhrál, ale až po dlouhém boji, kdy na šachovnici zůstala jen hrstka pěšců a dva králové. Často jsem usnula dřív, než dohráli.

Jednou jsem se učitele zeptala, proč pan Giles, když je tak výborným hráčem, potřebuje každý večer usedat k šachovnici.

Pan Ascham odpovéděl: „Je obzvlášť důležité, aby pan Giles udržoval mysl čerstvou a bystrou. Hra v šachy se neliší od

ostatních sportů. Podobné je to při rytířském klání či lukostřelbě, kdy člověk musí cvičit svaly a připravovat se.“

„Sport? Vy tvrdíte, že šachy jsou sport?“

„Samozřejmě, co jiného!“ Zdálo se, že moje pochybnost pana Aschama ohromila. „Je to největší ze všech sportů, protože hráč nastupuje do hry za úplně shodných podmínek jako jeho soupeř. V šachu není velikost žádnou výhodou. Ani věk, ba ani – mladá dáma – pohlaví. Oba hráči mají k dispozici stejné figury, které se pohybují podle shodných pravidel. Šachy jsou sport sportů!“

„Sport je přece tělesná aktivita. Copak není hráč unavený fyzickým vypětím, které si sport vyžaduje, nebo se při něm aspoň nezpotí? Šachy jsou salonní hrou, která tomuto popisu neodpovídá ani v jednom bodě.“

„Salonní hra! *Salonní hra!*“ vykřikl pobouřeně pan Ascham. Ale místo aby se se mnou o té věci dál přel, jenom přikývl na souhlas. „Tak dobře. Přijmeme prozatím vaši definici, a až budeme přihlížet nastávajícímu turnaji, uvidíme, zda budeme moci šachy označit za sport podle vašich znaků.“

Při večerních partiích si pánové Ascham a Giles povídali o všem možném – mluvili o cestě, kterou jsme toho dne urazili, nebo o vzbouření vedeném Martinem Lutherem či o jiných otázkách, jež poutaly jejich zájem.

Obdivovala jsem lehkost, s níž si povídali. Byli to docela jistě dobří přátelé a měli k sobě tak blízko, že mohli hovořit o čemkoli a druhému radit nebo ho i kritizovat. Když jsem jednoho dne jela s panem Aschamem na jeho koni, zeptala jsem se, jak se s panem Gilesem seznámili.

Učitel se tiše zasmál. „Oba jsme se beznadějně zamilovali do stejného děvčete.“

„Takže se z vás stali sokové v lásce, a teď jsou z vás nejlepší přátelé? Tomu nerozumím.“

„Byla to nejkrásnější dívka z celého Cambridge a tehdy ji zrovna prvně uvedli do společnosti.“ Pan Ascham zavrtil hlavou. „Krásná, ale taky svéhlavá. S Gilesem jsme byli studenti, mladí a ztřeštění. Bez skrupulí jsme soupeřili

o její přízeň – já přišernými milostnými verši, on květinami a chytrostí – a ona spokojeně přijímala pozornosti nás obou, načež se z města ztratila a provdala se za dědice velkého panství, z něhož se vyklubal opilec a hlupák, který nakonec přišel kvůli lichvářům o všechnu půdu. Co se s ní stalo pak, to nevím, ale když jsme s Gilesem oba dostali košem, stali se z nás dobří přátelé.“

„A on teď učí v Cambridgi?“

„Ano. Sekulární filozofii. William z Ockhamu, Tomáš Akvinský, Duns Scotus a takové věci.“

„Pan Giles je svobodný stejně jako vy, že?“ zeptala jsem se, jako by mě to ani valně nezajímalo. Ale Elsi to velice vrtalo hlavou. Pan Giles jí připadal docela okouzující, „takovým tím intelektuálním způsobem“, jak říkala.

„Ano, jistě,“ přisvědčil pan Ascham, „ale na rozdíl ode mě nikoli z vlastní vůle. Giles už byl ženatý – vzal si dceru svého profesora filozofie, velmi chytrou a krásnou dívku, která se jmenovala Charlotte Pageová. Charlottin otec jí dovoľoval navštěvovat jeho vyučování, i když se musela schovávat vzadu v posluchárně, a tak se naučila všechno to, co chlapi ve třídě. Mohla by se ve vědomostech měřit s kterýmkoli z nich a Giles ji zbožňoval. Uzavřeli sňatek, ale rok po svatbě onemocněla při morové nákaze a v jednadvaceti letech zemřela. Od té doby Giles nejeví zájem o žádné ženy.“

Podívala jsem se po panu Gilesovi, který se natrásal na koni kousek od nás a lhostejně se rozhlížel po kraji, zabraný v myšlenkách. Ráda bych věděla, jestli nemyslí zrovna na ni. „Chudák pan Giles.“

Pan Ascham se smutně usmál. „Ano. Ale pak je tu otázka, zda je lepší milovat hluboce a opravdově po krátkou dobu, nebo nemilovat vůbec.“

Nevěděla jsem. V mém věku pro mě chlapi představovali jakési zvláštní tvory. Ještě před rokem mi přišli strašně otravní, ale teď se mi zdáli docela zajímaví. Avšak myšlenka, že bych se do některého mohla zamilovat, se mi mohla vylíhnout v hlavě přinejlepším jako jen velmi matný nápad.

„Proto jste zůstal svobodný?“ dotírala jsem dál. „Čekáte na podobnou hlubokou lásku?“

„To je docela možné,“ odpověděl učitel. „Ale skutečným důvodem je, že mám několik plánů, které bych rád dokončil, než se usadím.“

„Například?“

„Nu, například vaše vzdělání.“

HABSBURSKÉ ZEMĚ

Konečně jsme projeli Burgundskem, překročili údolí Rhôny a vstoupili jsme na území Habsburků.

Širokým obloukem jsme objížděli hory, jež střeží Švýcarskou konfederaci, a ubírali se hustými lesy i malebnými údolími a obdivovali vysoko se vypínající hrady německé šlechty.

Odhaduji, že jsem při té cestě měla ve tváři neustálý výraz údivu – každý den cesty přinášel nové pohledy, nové lidi, nové kultury.

V habsburských zemích se značně vylepšilo naše ubytování. Jakýmsi spletitým labyrintem různých sňatků, jaký by nedokázal propočítat ani královský astronom, byla rodina mého otce nadána mnoha vzdálenými příbuznými, kteří žili v těchto končinách a jejichž pohostinnosti jsme se těšili. (Neušlo mi, že ve Francii, kde můj otec formálně panoval, jsme se museli přesunovat obezřetně a v utajení, zatímco v německých krajích, kde mu žádný titul nenáležel, jsme putovali volně a bez obav.)

Nocovali jsme ve velkých venkovských domech a někdy i na hradech zbudovaných na vrcholcích kopců, a znovu nám bylo předkládáno jídlo hodné našeho stavu: pečená zvěřina, jemný bílý chléb, jelení paštika a výjimečně chutné perníky. Navzdory zjevnému nesouhlasu našich opatrovníků jsme jednou s panem Aschamem a panem Gilesem ochutnali rýnské, silné německé víno (a vím, že Elsii se podařilo na jeden doušek vypít také jeden pohár). Druhý den ráno jsme si všichni stěžovali na bolení hlavy. Pobožní Ponsonbyovi pili jen hruškový mošt a žádné podobné potíže je netrápily.

Nicméně jak jsme postupovali čím dál na východ, tím častěji jsme nocovali v hospodách a *Bierhallen*, jež se nacházely v bavorských hornických městečkách. Zde pan Giles hrával šachy proti nadaným místním lidem a my jsme přihlíželi nebo večeřeli.

Já jsem tyto partie sledovala velmi pozorně, zcela zabraná do hry, a paní Ponsonbyová vedle mě tiše pletla, navenek zcela nevšímavá, ale ve skutečnosti stále ve střehu.

Naopak Elsie – která, je třeba říct, snadno podléhala nudě – někdy také přihlížela, ale většinou se vytratila do našich pokojů nebo na místo, o němž jsem nic netušila. A stejně jako si Elsie nic nedělala z paní Ponsonbyové, naše gardedáma se nestarala, co je s Elsií. „Mým posláním je dávat pozor na vás a nikoho jiného, Alžběto,“ řekla mi jednou. „Spasení duše té malé coury ponechávám na našem Pánu.“

Já jsem pozorovala partie, jež sehrával pan Giles, s opravdovým potěšením. Jako hráč disponoval velkou vynalézavostí a chytrostí.

O některých večerech mi dával lekce v šachové hře. Stejně jako mnozí nezkušení hráči jsem stále využívala své dámy k tomu, abych vysekala pořádné mezery v protivníkových figurách, ale on mi pokaždé řádící dámu vzal jezdcem, jehož postupu jsem nevěnovala pozornost. Mnohokrát mi dámu vzal poté, co ohlásil šach mému králi týmž jezdcem, a tento tah nazýval *vidlice*.

„Jezdec je nejhorším nepřítelem soupeřovy dámy,“ vysvětloval mi jednou v jakémsi hostinci. „Ta může táhnout stejným způsobem jako všechny ostatní figury, nemůže však opakovat skoky, jimiž se pohybuje jezdec. Takže kdykoli táhnete dámou, vždycky si dávejte pozor na jezdce a jeho vidlici. Nikdy s ní nesmíte táhnout na pole, kde byste protivníkovi umožnila, aby jezdcem současně ohrozil vaši dámu i krále. To je největší chyba, již se amatéři dopouštějí.“

Po mnoha zhlédnutých šachových zápasech jsem si začala všimnout, že pan Giles používá dvou způsobů zahájení hry a zřídka se od nich odchyluje. Zeptala jsem se svého učitele, proč to tak dělá, a on mi vysvětlil, že pan Giles „ovládá střed šachovnice“ a „vytváří si základy pro pozdější útoky“. A já jsem jenom ráda brala protivníkovy figury.

Při hře proti mně pan Giles často říkával: „Podívejte, Bess, v šachu nikdy nehrajte s kameny, ale se svým protivníkem.“

Pozorujte jeho oči, dávejte pozor, kdy začne prudce pomrkávat nebo zadržovat dech – to jsou okamžiky, kdy váš soupeř něco chystá. A naopak ovládejte svou mimiku, protože v šachu stejně jako v životě může výraz tváře vyzradit vaše záměry.“ Pak na mě upřel významný pohled a dodal: „Tohle je zvlášť důležité pro královny a princezny.“

Usmál se na mě. Úsměv jsem mu opětovala. Zamlouval se mi.

Pan Giles také stražil na protivníka záludné léčky, a když jsem ho při takové hře mnohokrát pozorovala, začala jsem chápat, jak to dělá. Při těchto příležitostech jsem s napětím čekala, až jeho past sklapne (a přesně podle poučení, které mi dal, nikdy výrazem obličeje neprozradil své záměry).

Jednu z léček používal, zejména pokud protihráč rošoval. Jakmile se to stalo, pan Giles jakoby lhotejně postavil dámu před jednoho ze svých střelců a vyčkával na svou chvíli.

A právě v okamžiku, kdy se soupeř domníval, že hra postupuje do nové fáze, udeřil pan Giles jako kobra. Svou dámou táhl úhlopříčně přes celou šachovnici a umístil ji před protihráčova krále, kde stála pod ochranou střelce daleko vzadu, načež Giles tiše oznámil: „Šachmat.“

V jedné hospodě pan Giles předvedl právě tento kousek, čímž rozzuřil svého protivníka, místního horníka ze solného dolu, který se považoval za velkého šachistu a údajně ho ještě nikdo z toho města neporazil. Když dostal mat, horník se za stolem vymrštil, odkopl židli a hrubě Gilese odstrčil, až padal na záda.

Pan Ascham, který stál vedle, překvapivě rychle přiskočil a Gilese zachytil, ještě než dopadl na podlahu.

Mohutný horník se nad nimi tyčil, tvář ještě umouněnou od celodenní práce v dole.

„Tys švindloval!“ zavrčel.

„Omlouvám se, že jsem vás porazil, pane, ale nešvindloval jsem,“ odpověděl pan Giles konejšivě.

„Budeme hrát znovu!“ zaburácel obr.

Pan Ascham postoupil před něho. „Myslím, že pro dnešek jsme skončili. Snad bychom vám mohli koupit nějaké pití jako poděkování za dobrou partii.“

„Nebo bych třeba vás dva mohl přerazit vejpůl, přefíknout tuhle vaši holku a pak si koupit pití sám!“ odsekl horník. Několik jeho kamarádů se zlověstně zachechtalo.

„Nic takového se nestane,“ klidně odpověděl pan Ascham.

Velký kopáč ztuhl. Celý bar ztichl. Rozhlížela jsem se po lidech kolem, kteří se teď nezajímali o nic než o hádku.

Horník upřel pohled panu Aschamovi do očí. „Vím, že cestujete s ozbrojenci, cizince, ale strážní jsou teď venku. Rozmlátím vás na kaši, ještě než se ukážou ve dveřích.“

A tu se horník nečekaně, až mě to poděsilo, vrhl na mého učitele a obrovitou pěstí švihl proti jeho obličejí.

Pan Ascham reagoval pohybem tak rychlým, že bych vůbec nečekala, že je něčeho podobného schopen.

Přikrčil se, aby se vyhnul mocnému úderu, načež se prudce vztyčil a obra tvrdě zasáhl pěstí do krku, přímo do ohryzku.

Mohutný horník zůstal stát jako přimražený. Vytřeštil krví podlité oči a lapal po dechu, jako by se dusil. Rukama si sevřel hrdlo a klesl na kolena.

Učitel, klidný jako kus kamene, stál nad ním a pozoroval ho bez mrknutí oka. Horník mu byl vydán na milost a nemilost.

„Můj přítel hrál čestně, pane, a nemínil vás nijak urazit. Aní já nemám nic takového v úmyslu. Nemám zájem dál vám ubližovat.“ Pan Ascham se rozhlédl kolem, zdali se někdo nerozhodne pomstít svého chroptícího kamaráda. „Budu ale bránit naši společnost, pokud mě k tomu donutíte.“

Postrčil Ponsonbyovy i mě ke dveřím. Tu se odkudsi objevila Elsie – mám za to, že z nějakých bočních dveří, přes něž zřejmě zaslechla, co se v lokále děje – a odpěchala spolu s námi.

Pan Ascham hodil na podlahu před klečícího muže několik stříbrňáků. „Všem přeje dobré noci a neprodleně odjíždíme.“

Skutečně jsme bez meškání z hornického městečka odjeli a pozdě večer jsme se utábořili v jakémsi lesíku daleko na východ odtud. Avšak když jsme vyjížděli z města, pohlédla jsem náhodou učiteli na ruce, v nichž držel uzdu.

Viděla jsem, že se mu třesou.

Následujícího dne, když pan Ascham jel na koni vedle vozu, v němž jsem seděla, jsem poznamenala: „Pane Aschame, vůbec jsem netušila, že jste takový, no, schopný bojovník. To jste byl vždycky?“

Učitel zavrtěl hlavou. „Vůbec nejsem velký bojovník, Bess. Skutečnost je taková, že kdyby ten souboj trval déle, tak by mě ten horník zřejmě zmlátil do bezvědomí. Ale udělal jsem dost, abychom se odtud všichni v pořádku dostali, a o to mi šlo.“ Smutně se usmál. „Víte, Bess, navzdory mnohému pokroku k lidskosti v medicíně, ostatních vědách, architektuře i umění žijeme v brutálním světě, v němž je hrubá síla pořád tím posledním soudcem.“

„Ale co Anglie? Copak to není země, kde se respektuje zákon?“ namítala jsem přesně tak, jak mě to on sám učil. „Úlohou zákona je přece dělat z nás civilizovaný národ.“

Pan Ascham se uchechtl. „My nejsme zase tak moc civilizovaní.“

„Ale já přece mohu jít po jakékoli ulici v Hertfordshiru a nemusím se bát, že mi někdo ublíží.“

„To je pravda. Ale víte, proč je to tak?“

„Kvůli moci zákona.“ Přemýšlela jsem dál. „Protože průměrný Angličan ví, že je lepší, když všichni budou respektovat zákony.“

„Poslyšte, Bess, kdyby vám někdo zkřivil vlasek na hlavě, váš otec by tomu člověku nechal useknout hlavu a vystavit ji nad bránou Aldgate. Vaše bezpečí zajišťuje násilí, kterým disponuje váš otec. Kdybyste šla po ulici někde na severu, ve městě, kde se o vás neví, že jste královská dcera, tak už byste nebyla v takovém bezpečí.“

„Co tím chcete říct?“ ptala jsem se. „Že moc je totéž co právo?“

„Přesně to jsem mínil, a právě proto jsem se jako mladík neopomněl přiučit některým bojovým zákrokům, které protivníka zneschopní, jak jste viděla včera večer. Proto také prosazují, aby lidé uměli ovládat luk. A když o tom tak uvažují, možná by bylo rozumné přidat k vaší výuce několik základních technik sebeobraný.“

„Vy máte v úmyslu učít mě *bojovat*?“

„*Pane Aschame!*“ ozvala se rozhorleně paní Ponsonbyová z vedlejšího sedadla. Poslouchala, co si povídáme, a ani to neskrývala. „Proti tomu musím protestovat! Dáma, tím méně princezna, nepotřebuje znát takové věci. Modlím se, abyste si ten neuvážený nápad ještě rozmyslel.“

„Díky za váš zájem i vaše modlitby, paní Ponsonbyová, já si však myslím, že by to mohlo být užitečné i pro...“

„Možná bych o tom po našem návratu musela zpravit krále,“ přerušila ho paní Ponsonbyová.

„Prosím, udělejte to,“ opáčil pan Ascham slušně. „Vždycky uvítám jeho názor na mé vyučovací metody. Do té doby však toto rozhodnutí náleží mně, nikoli vám, a tak se obávám, že v té věci bude po mém.“ Choval se k ní vždy zcela zdvořile, navzdory její děsivé nafoukanosti. Sotva jsem dokázala skrýt úsměv.

Pak se znovu obrátil ke mně. „Bess, možná jsem vám nedostatečně vyložil, jaký je můj konečný cíl vašeho vzdělávání. Mám v úmyslu dovést vás k tomu, aby se z vás stala *impozantní* žena. Až s tím budu hotov, pevně doufám, že i kdyby vás z Anglie vyhnali jen ve spodničce, dokázala byste dobře obstát kdekoli v křesťanském světě.“

Takový vyučovací plán se mi zamlouval.

Následujícího dne při obědě začal pan Ascham s mým vyučováním v sebeobraně otázkou: „Takže, Bess, jakou strategii je

správné volit jako první, když před vámi vyvstane nutnost boje?“

Pozvedla jsem pěsti. „Tohle?“

„Ne. Chyba. Měla byste utéct. Jestliže nejste tam, kde můžete inkasovat ránu, tak ji prostě *nedostanete*.“

Zamračila jsem se. „To ale zní tuze zbaběle. A není to moc anglické.“

„Svět není moc anglický. Ať je to pitomá hospodská rvačka, nebo námořní bitva, vyhnout se střetu znamená ten nejlepší výsledek pro všechny zainteresované.“

„Ale včera večer jste se bitce nevyhnul.“

„Včera večer jsem nesl odpovědnost, před kterou se nedá utéct, a především šlo o vaši bezpečnost. Musel jsem to střetnutí ukončit co nejrychleji a pak nás všechny dostat pryč.“

„A co když nebudu moct utéct?“

„Pak uděláte tohle.“ Pozvedl levou ruku s dlaní postavenou vodorovně a všemi prsty napřímenými vpřed – a tu nečekaně bodl rukou proti mým očím. Polekaně jsem sebou trhla, když se mi špičky jeho dvou prstů lehce dotkly víček.

Nedaleko usazená paní Ponsonbyová znechuceně zafrkala. Podívala se po manželovi a on poslušně ten zvuk opakoval.

Pan Ascham si jich nevšímal.

„Vzhledem k vašemu věku, Bess, by většina útočníků byla větších a silnějších než vy, takže musíte místo svalů nasadit záludnost. Takhle natáhnete prsty a bodnete ho do očí. Oslepíte ho. Oči jsou zranitelným místem pro každého, i pro ty největší darebáky. A dokonce ani brutální násilník nemůže bojovat, když nevidí. Ale dávejte si pozor, abyste držela prsty trošku prohnuté, jinak byste si je při bodnutí poranila. A teď to zkuste.“

Poslechla jsem a překvapilo mě, jak snadno jsem zasáhla učitele do očí nejméně jedním prstem nebo palcem.

„Správně,“ pochválil mě. „A co uděláte pak, když píchnete protivníka do očí?“

„Prašším ho do krku. Tak, jak jste to udělal vy.“

„Ne. Špatně. Pak utečete.“

„Už *zas*?“

„Vyhnout se boji znamená nejlepší výsledek pro všechny zainteresované,“ opakoval svou větu jako nějakou mantru. „Snažíte se ho jen zneschopnit dost dlouho na to, abyste mohla zmizet.“

„A co když se mi ho nepodaří tak úplně zneschopnit?“

Pan Ascham mě učil, jak zasáhnout člověka do krku, jak to udělal minulého večera. „Někteří muži útočí na čelist, ale to je pošetilost, protože bušit do kosti je jako bušit do zdi. Ale zásah do krku znamená, že protivník nemůže dýchat, a když se nedokáže nadechnout, nemůže bojovat. Tak, a co uděláte, až ho praštíte do krku a on bude marně lapat po dechu?“

Zazubila jsem se. „Uteču.“

Zasmál se. „Má princezno, vy jste velmi nadaný žák.“

A naše cesta pokračovala.

DO VALAŠSKA

Oněkolik dní později jsme opustili území ovládané Habsburky a vstoupili do východní části kontinentu.

Vzhled krajiny se okamžitě změnil. Podzimní lesy plné rezavého a zlatého listí, jak jsme je viděli na západě, se postupně vytrácely. Zde bylo všechno jaksi ponuřejší. Hory černé a hrozné, stromy tenké, jako by z nich zbývaly jen kostry, cesty nerovné a rozbahněné.

Změnil se i jazyk: v západní polovině Evropy byla k dorozumění mezi cizinci všeobecně užívána latina, ale na východě k tomu účelu sloužila řečtina. Východořímsí císaři usazení v Konstantinopoli déle než tisíc let drželi latinu v opovržení jako hrubý jazyk, navíc nikoli „posvátný“ jako řečtina. Ani nástup muslimských sultánů na tom nic nezměnil.

Jak jsme směřovali k Černému moři, procházeli jsme zemí známou jako Rumunsko či Valašsko. Ten chmurný kraj obývali cikáni a rolníci, kteří do jednoho působili ustrašeně, jako lidé trpící trvalým útlakem. Místa, v nichž žili, si nezasloužila označení „vesnice“. Rumunská osada je sotva něco víc než hrstka chýší postavených kolem blátivé cesty.

„Jestlipak víš, Bessie,“ šeptala mi jednoho večera Elsie, když jsme ležely v krytém voze vedle rozježděné cesty, „že před sto lety vládl ve Valašsku velmož, který se jmenoval Vlad Třetí? Dopouštěl se takových mučení a vraždění, až se tomu nechce věřit: jeho oblíbenou metodou popravby bylo nabodnutí na kůl. Oběť nabodli přes řiť, dokud špička kůlu nevyšla ven ústy – a to byl ten chudák pořád naživu – a pak kůl postavili a nechali ho, aby pomalu klouzal po kůlu dolů a dlouho umíral.“

„To je příšerné...“ zamumlala jsem.

„Podle místních pověstí nechal Vlad nabodnout na kůl lidi z celých vesnic. Za jeho vlády se vraždění tak rozmohlo, až se začalo povídat, že prý u hodovního stolu pije krev zabitých.“

Dostal přezdívku Vlad Napichovač. A přitom byl prý zbožný katolík...“

„Elsie,“ řekl přísně pan Ascham, když strčil hlavu do vozu. „Přestaň Bess strašit těmi babskými povídkami.“

Ale i tak, když jsme druhý den projížděli další osadou, držel koně blíž mého vozu než obvykle.

Zakabonění cikáni pozorovali naši karavanu, jak projížděla kolem. Někdy se vydali za námi až za hranice obce a z dálky nás sledovali. V jednom případě nás taková skupinka pronásledovala tři dny a noci. Tehdy pan Ascham postavil jednoho strážného navíc k vozu, v němž jsem spala.

Jedné z těch nocí jsem se zeptala: „Pane, je pravda, že cikáni unášejí děti? To proto jste postavil jednoho vojáka, aby mě hlídal?“

Pan Ascham se rozhlížel po kraji zalitým světlem měsíce. Údolí, v němž jsme nocovali, lemovala na obzoru zubatá linie tvořená korunami černých borovic, jež jako by se zařezávaly do oblohy.

„Bohužel, milá Bess, strašidelné povídky o cikánech, které si před spaním vyprávíme doma v Anglii, skutečně mají pravdivé jádro,“ odpověděl, aniž by odvrátil pohled z kopců kolem.

Z dálky se ozvalo zavytí vlka. Tedy já jsem si aspoň myslela, že to je vlk. Ale také to mohl být lidský hlas.

„A co přesně dělají cikáni s těmi dětmi, které v noci odnesou?“ Zeptala jsem se. V těch historkách, co jsem slýchala doma, se vlastně nikdy přesně neříkalo, co se děje s unesenými dětmi.

Ascham se na mě podíval. Vážně odpověděl: „Touhle věcí bych nechtěl zatěžovat vaši mladou mysl právě v této fázi vašeho dospívání.“

Obrátila jsem oči v sloup. „Jistě to nemůže být horší než nabodnutí na kůl, ne?“

„Ale ano, může,“ oponoval mi a víc o té věci nemluvil.

Pan Giles i nadále usedal k šachovnici, kdykoli se mu naskytla příležitost, ale ve Valašsku jsme projížděli jen nemnohými vesnicemi, a tedy měl i méně možností. Když hrál jednoho večera v malém hostinci, všimla jsem si zvláště vyhlížejícího chlapíka, který seděl poněkud v ústraní, ale bedlivě pozoroval průběh partie. Malému chlapíkovi s tmavou pletí Peršana vystupoval z obličeje dlouhý nos připomínající krysí čenich.

Polekala jsem se. Toho muže jsem zahlédla už dřív, předevírem, v jiné hospodě. Zmínila jsem se o tom panu Aschamovi.

„Máte dobrý pozorovací talent, Bess. Ten člověk nás sleduje už týden,“ řekl učitel docela klidně, aniž by se obrátil a podíval se po muži s krysím obličejem. „Pokaždé si sedne někam do kouta a bedlivě pozoruje Gilesovu hru. Ne, Bess. Neotáčejte se.“

„Kdo to je?“ zeptala jsem se tlumeným šeptem.

„Já si myslím, že to bude sultánův agent, kterého poslali, aby pozoroval pana Gilese a podával o něm hlášení. Možná má posoudit jeho schopnosti, ještě než se dostaví na turnaj. Třeba má zjistit i to, kdo s ním cestuje. Teď už jsme v zemi pod vládou Osmanů, Bess, a nepřekvapilo by mě, kdyby nás nechal sultán hlídat.“

Jindy jsme cestou napříč Valašskem nocovali ve velkém, hlučném hostinci.

Naše pokoje byly umístěny v patře a přízemí zaujímala pivnice plná špinavých vesničanů, kteří hráli karty, kouřili dýmky a popíjeli místní silné a ohavně páchnoucí pivo. Paní Ponsonbyovou to pochopitelně poděsilo a ostentativně, vehementně se ovívala vějířem, jako by hodlala odvanout vzduch prosycený špatností. U stolu v rohu nálevny hráli dva muži šachy o peníze.

Měla bych se zmínit, že pokaždé, když hrál pan Giles během naší cesty šachy, činil tak výlučně pro hru samu. Občas

se stalo, že místní šachisté chtěli, aby s nimi hrál o peníze, což ale pan Giles vždycky odmítl. Zahraje si, odpovídal, ale jen pro potěšení.

Zprvu mi to připadalo divné, když mohl s velkou pravděpodobností zvítězit. Jednou jsem se ho zeptala, proč to dělá.

„Když člověk cestuje cizími zeměmi, slečno Bess,“ vysvětloval, „tak je vlastně hostem v něčím domě. A není slušné brát od hostitelů peníze. Porazit je – proč ne? Ale hrát o peníze, to ne. Nikdo nemá v lásce přivandrovalce, který přijede do cizího domu, tam vyhraje a pak s lehkým srdcem odjíždí a v kapse má stříbro, které jeho hostitel těžce vydřel. Kdyby to tak člověk dělal, velmi pravděpodobně by ho z města vyhnali nebo rovnou vynesli před hradby či přinejhorším hodili do chudinského hrobu, protože by ho někdo bodl do zad.“

„Proboha!“

Ovšem v oné valašské hospodě hrál místní šachový přeborník *pouze* o peníze.

A protože mu patřila šachovnice, mohl s ním hrát jenom ten, kdo přistoupil na jeho sázku. Giles se rozhodl, že toho večera raději hrát nebude, ale jakmile se po lokále rozneslo, že nedávno přibývší hosté jsou na cestě do Konstantinopole na šachový turnaj, začal místní šachový mistr pana Gilese hrubě a hlasitě vyzývat ke hře.

A tak Giles usedl k šachovnici a celá hospoda se shlukla kolem rohového stolu, aby přihlížela.

Když partie začala, potají jsem se rozhlédla po místnosti, a jak jsem čekala, ten člověk seděl v protějším koutě – náš věrný stín s krysím obličejem. Oči měl jen pro pana Gilese.

Ukázalo se, že to bude napínavá hra. Místní matador byl možná neotesaný venkovan, ale šachy hrál výborně a partie se protahovala mnohem déle než kterákoli jiná z těch, které pan Giles během naší pouti dosud sehrál.

Po celou dobu jsem seděla vedle pana Aschama a zaujatě sledovala hru. Elsii dodalo kuráže, že se ocitla na místě připomínajícím civilizaci, a tak poletovala z místa na místo, občas přisedla k nám a dívala se na hráče, jinak flirtovala u baru

s mladšími muži, které šachy nezajímaly, nebo vyběhla do našich pokojů, aby se zanedlouho vynořila oblečená v jiných šatech, ještě víc zvýrazňujících její poprsí.

V jedné chvíli jsem zašla k baru, abych přinesla pití sobě i panu Aschamovi. (Můj učitel říkal: „Nemůže vám být na škodu, když aspoň jednou v životě za něco skutečně zaplatíte. Snad byste měla zajít za panem Gilesem a zeptat se ho, jestli nechce také něco k pití.“) Manželé Ponsonbyovi, ohromení vyhlídkou, že budu dělat cosi tak nekrálovského jako poroučet u baru pití, mě doprovodili.

U baru jsem (docela pyšně) poručila, co nám mají připravit: můj učitel chtěl okusit místní pivo, ale pan Giles a paní Ponsonbyová – ve snaze zvolit něco méně silného – si poručili hruškový mošt. Pan Ponsonby se rozhodl pro kořeněné ředěné víno a já pro mléko.

Majitel hostince se honosil ohromným břichem a neholetými tvářemi, ale choval se přátelsky a uměl řecky. „Míříte do Konstantinopole na šachový turnaj, že?“ prohodil, když otvíral láhev piva. Za jeho zády pikolík chystal ostatní nápoje.

„Ano.“

„Dávejte si pozor na zástupce z Valaška. Je to velmi silný hráč z Brašova, jmenuje se Dragan,“ pravil hostinský.

„Říkal jste Dragan?“ zeptala jsem se. „To je jako *drak*, to stvoření z bajek?“

„Ano, a on také jako by chrlil oheň. Věřte, že jestli se potkáte s Draganem z Brašova, určitě na to setkání nezapomenete!“

„Děkuji. Budu si to pamatovat,“ řekla jsem.

„Ještě jedna věc, maličká,“ pokračoval hostinský, tentokrát potichu. „V Konstantinopoli teď není bezpečno. Držte se pořád poblíž svých společníků. Z města přicházejí podivné zvěsti. Povídá se, že ve městě řádí nějaký ničema, prý zplozenec Satana. Toulá se po nocích v chudých čtvrtích kolem paláce, zabíjí muže, ženy i děti, každému zasadí několik set bodnutí. Pak mrtvému strhne kůži z dolní části obličeje a zmizí do noci.“

„Že jim strhne kůži z obličejů?“ podivila jsem se.

„Jo, kolem úst a dolní čelisti. Stáhne je jako lovec, když stahuje vlka z kůže, až zůstane jen maso a kosti...“

„Povídám, to už stačí, pane,“ skočila mu do řeči paní Ponsonbyová. „Nemáte právo to dítě takhle strašit.“

Mě však výčepníkův příběh fascinoval. Trochu i děsil, ale fascinoval. „Proč by někdo něco takového dělal?“

„Kdo ví?“ pokrčil hostinský rameny. „Kdo může vědět, co se honí v hlavě nějakému šílenci?“

„Kolik lidí už ten ničema zabil?“

„Podle posledních zpráv jedenáct. Rolníci kolem Konstantinopole žijí v hrůze. Dávejte na sebe pozor.“

„To určitě budu.“

Vrátila jsem se s panem Ponsonbym k našemu stolu a podala jsem učiteli pivo, paní Ponsonbyová odnesla džbáněk s hruškovým moštem panu Gilesovi k hracímu stolu.

Váhavě jsem se svého učitele zeptala: „Pane, slyšel jste o nějakém maniakovi, který vraždí v Konstantinopoli?“

„Nějaké tlachy jsem zaslechl, to ano.“

„Nedělá vám to starosti?“ Mě tedy slova hostinského postrašila.

„Dokud si všechno neověřím u někoho, kdo skutečně žije v Konstantinopoli, tak ne. Do té doby jsou to jenom bácho-rečné tlachy, jako to, co vám Elsie vyprávěla o valašském tyranovi, který pil krev. Nic než povídačky ke strašení mladých a vnímavých děvčat.“

V té chvíli se k nám připojila paní Ponsonbyová a delikátně upíjela ze džbánu místní hruškový mošt.

Dál jsme sledovali partii. Pan Ascham kývl k protivníkovi pana Gilese. „Víte, Bess, zrovna jsem si něčeho všiml.“

„Čeho?“

„Ať se scházejí u královského dvora nebo slézají ve valašské krčmě, všichni chtějí být někdo.“

„Co tím myslíte?“

„Přesně to, co jsem řekl.“ Podíval se mi do očí. „Některé věci, milá Bess, vás naučit nemohu. To se musíte naučit sama.“